

Davorin Rudolf: otišao je najbolji

U povodu smrti prvog profesora emeritusa Sveučilišta u Splitu, Antuna Cvitanića, na Pravnom fakultetu čiji je on bio prvi nastavnik, uz prisutstvo članova obitelji, te rektora Ivana Pavića, nastavnika i studenata, održana je komemoracija na kojoj su govorili dekan, Boris Buklijaš, te prof Ante Carić i doc Željko Radić. Donosimo glavne akcente njihovih izlaganja, pridružujući se sućuti obitelji Cvitanić.

Antun Cvitanić, 1920 – 2010.

Željko Radić: Posljednji naš veliki pravni povjesničar

Opus prof. Cvitanića obasiže 17 autorskih ili ko-autorskih knjiga, te stotinjak tekstova znanstvenog, stručnog, pa i popularnog značaja. Najveći doprinos našoj pravnoj historiografiji prof. Cvitanić dao je obradom dalmatinskog statutarnog prava koje je od svih naših znanstvenika bez sumnje najbolje poznao. Za razliku od današnjih, naši stari komunalni i gradski statuti regulirali su gotovo sve pravno-relevantne odnose u svojim sredinama, dok središnja državna vlast drži samo neke javnopravne funkcije nadzornog karaktera, pa su naši stari statuti po opsegu i važnosti najvredniji dokumenti hrvatske pravne povijesti. Prof. je Cvitanić među prvima pokrenuo objavljivanje kritičkih prijevoda dalmatinskih statuta pisanih u pravilu latinskim, rjeđe talijanskim jezikom, popraćenih opsežnim pravno-povijesnim studijama, od kojih su mnoge postale klasicima pravno-povijesnog žanra.

Tako je pohrvatio i uvodnim studijama popratio Statut grada Splita, Statut bračke komune, Statut grada i otoka Korčule, Statut grada Trogira, Hvarski statut i Lastovski statut. Autor je i šire uvodne studije u knjizi Dubrovački statut (1990). Uz one romanske, opetovano se bavio i statutarnim kodeksima hrvatskog jezičnog izričaja, Poljičkim statutom i Vinodolskim zakonom, te pravnim aspektima najstarijega sačuvanog dokumenta sastavljenog pismenima hrvatske ili zapadne cirilice, Povaljske listine s njegova Brača.

Radovima o dalmatinskim statutima prof. Cvitanić pokazao je kako se naši preci nisu žicali uz staro hrvatsko pravo posezati i za elementima drugih pravnih sustava, poglavito mletačkog, te talijanskih gradova onkraj jadranskog mora te prihvatiti i stvaralački prilagoditi svojim potrebama najbolja rješenja iz obnovljenog interesa za negdašnje rimsko pravo.

Dakle, prof. je Cvitanić bio usmjeren na istraživanje onih pravnih elemenata u dalmatinskim statutima koji svjedoče o našem povezivanju s ostalim dijelovima Europe te o našem prihvaćanju i unaprjeđivanju onih civilizacijskih i kulturoloških stečevina koje su bile klice današnjih ljudskih prava i slobode protoka roba i usluga.

Potaknut sličnim motivima istraživanja geneze ljudskih prava i sloboda, prof. je Cvitanić kultnu knjigu velikog talijanskog prosvjetitelja i preobrazitelja kaznenopravne misli Cesarea Beccarije *O zločinima i kaznama* tako uzorno preveo i popratio nadahnutom studijom, da je potaknuo slične pothvate i kod susjednih naroda.

Za svoj znanstveni rad prof. Antun Cvitanić ovjenčan je nizom vrijednih nagrada i priznanja. Izdvojio bih godišnju nagradu grada Splita za 1966. godinu te nagradu grada za životno djelo 1987. godine. Za *Lastovski statut* 1995. podijelio je s povjesničarom prof. Josipom Lučićem Strossmeyerovu nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za znanstveni pothvat godine na području društvenih i humanističkih znanosti. 1996. godine pak dodijeljena mu je povelja počasnog člana Instituta za ljudska prava u Novom Vinodolskom (cit.) *zbog izrazitih zasluga u promicanju i zaštiti ljudskih prava*. Primio je Državno odlikovanje Reda Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića a 2003. godine i Državnu nagradu za znanost za životno djelo. Pri svemu ovome prof. je Cvitanić bio najsamozatajniji čovjek kojega sam upoznao: priznanja nije tražio, nego je na njih pristajao, i to tek nakon duga i uporna nagovaranja.

Nakon svibanjskog odlaska akademika Luje Margetića, s prof. Cvitanićem odlazi posljednji iz plejade velikih hrvatskih pravnih povjesničara.

Boris Buklijaš, dekan: Prvi nastavnik Pravnog fakulteta u Splitu

Dr. sc. Antun Cvitanić rodio se 1920. u Bolu na Braču gdje stječe i prvu naobrazbu. Klasičnu gimnaziju pohađa u Splitu, a u Zagrebu Pravo i na Filozofskom romanistiku koju usavršava u Grenobleu (Francuska). Doktorirao je na zagrebačkom Pravnom fakultetu u Zagrebu iz pravne povijesti srednjovjekovnog Splita. Započeo je kao administrativni i komercijalni službenik, pravnik u upravi i pravosuđu, te kao gimnazijski profesor, da bi se već 1960. pridružio prvom, pionirskom naraštaju Pravnog fakulteta u Splitu, kao prvi njegov nastavnik. Najprije u zvanju instruktora na Splitskom pravnom studiju, od 1961. je na Pravnom fakultetu - redom - viši predavač, docent, izvanredni te od 1971. redoviti profesor. Predavao je domaću i svjetsku pravnu povijest te Latin-

ski kao pomoćni kolegij, a neko vrijeme i rimskog pravo. Predavao je i na poslijediplomskim studijima u Splitu, Zadru i Dubrovniku. Bio je dugogodišnji predstojnik Katedre za pravnu povijest i političku misao, vodio više znanstvenih projekata, uređivao je Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, kao mentor je vodio veći broj doktoranata te obavljao je dužnost dekana i prodekana Pravnog fakulteta u Splitu. Kao član niza domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih udruženja, kontinuirao je surađivao i s hrvatskim i s inozemnim znanstvenicima i znanstvenim institucijama te izlagao na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Godine 1997. prvi je ponio počasno zvanje *professora emeritusa Sveučilišta u Splitu*.

U skladu s dobrim običajima njegove sredine, s osobnog weba američkog sveučilišnog profesora Jakše Cvitanića prenosimo slovo upućeno vlastitu ocu.

Moj otac. Dobar čovjek. Prije svega, dobar čovjek. Da, naravno, izuzetno dobar znanstvenik, profesor, suprug, otac, nono... Ali prije svega dobar čovjek. Umjeren, nenametljiv, samozatajan, usprkos superiornom intelektu i marljivosti. Ne zanesen ideologijama bilo koje orijentacije. Hrvat u srcu, ali nikad s omalovažavanjem drugih. Bio u partizanima, ali nikad u komu-

nističkoj partiji. Ponosan što je godinama bio jedini ne-partijac profesor splitskog Pravnog Fakulteta. Zafrkavan od mog brata i mene, a uvijek smo ga zafrkavali, s ljubavlju, da mu je to uspjelo ne zbog principijelnosti, nego zato što je bio dobar sa svima. Rođen u sjeni prvog svjetskog rata, mladost proveo u sjeni drugoga, naučen da kroz život ide oprezno, da političke ambicije mogu biti opasne, ispunjenje je našao posvetivši se znanstvenom radu i obitelji. I svakodnevnim šetnjama po Marjanu. Mog oca životno djelo, službeno: s latinskog preveo i analizirao pravne statute

srednjovjekovnih dalmatinskih gradova koji čine bitan dio hrvatske kulturne baštine. Životno djelo, neslužbeno: mnogobrojni studenti, prijatelji, dva brata, pedeset godina braka s mojom majkom, dvoje djece, četiri unuka/unuke, nevjeste... I svi jako bliski. Moj otac, primjer kojemu nije bilo važno biti primjer. Ljut kad bi ga se pred drugima hvalilo. E pa, tata, ljuti se, ali ja moram uzviknuti svima koji su voljni čuti: u čast tvog života, izuzetnog ne po slavi, novcu ili visokim položajima, nego izuzetnog u svojoj nenametljivosti, a s toliko pozitivnim doprinosima!

Ante Carić: Čovjek visokih moralnih kvaliteta

...Kad je riječ o prof. Cvitaniću kao znanstveniku i pravnom piscu, valja naglasiti da se iza brojke od 10-ak objavljenih knjiga i prijevoda srednjovjekovnih dalmatinskih statuta, krije mukotrpan rad i traganje po arhivima, bibliotekama, rukopisima i dokumentima, na kojem je poslu proveo mnoge mjesece i godine. Tu nije riječ samo o prijevodu statutarnih odredaba s latinskog i arhaičnog talijanskog jezika na hrvatski, već je uz svaki objavljeni statut prof. Cvitanić napisao i uvodnu studiju u kojoj je analizirao društvene prilike toga kraja i vremena i dao pravna tumačenja statutarnih odredaba. U tom poslu bio je radoholičar koji je nastojao što vjernije prikazati društvene uvjete iz kojih se je proizišlo ovo naše povijesno pravno blago. Prof. Cvitanić je ne samo najzaslužniji za njegovo otkrivanje, već i njegovu afirmaciju i izvan granica naše domovine.

Kao dugogodišnji profesor na Pravnom fakultetu i prije toga na klasičnoj gimnaziji u Splitu, prof. Cvitanić je obrazovao i odgojio ne samo brojne generacije pravnika, nego i mnoge druge intelektualce Splita i Dalmacije. Posjedovao je klasično obrazovanje i široku enciklopedijsku pravnu i opću kulturu. To mu je omogućavalo da na Fakultetu predaje više pravnih predmeta, a na klasičnoj gimnaziji latinski i francuski. Kao vrstan i elokventan predavač plijenio je pažnju i bio vrlo omiljen među svojim studentima. Na ispitima je bio ugodan i pravedan ispitivač, koji se prema svakom studentu odnosio jednako i s punim uvažavanjem.

Kao što vidimo, prof. Cvitanić je bio ne samo odličan povjesničar i pravnik enciklopedist, već i jezikoslovac s klasičnim obrazovanjem. Ali, on je nadasve i prije svega bio čovjek, dobar drug i pravi kolega, koji je svima nama služio kao uzor. Bio je čovjek visokih moralnih i etičkih kvaliteta, istinoljubiv i pravedan: uvijek je težio otkriti istinu i vjerovao je u nju, jednako kao što je vjerovao u progres i otkrića u znanosti... v